

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé 1947.
2. zasedání
433.
Návrh
poslance Vilíma a druhů
na vydání zákona
o převodu vlastnictví majetku hlubocké větve Schwarzenbergů na zemi Českou.

Podepsaní navrhuji: Ústavodárné Národní shromáždění rač se usnísti na tomto zákoně:

Zákon
ze dne..... 1947
o převodu vlastnictví majetku hlubocké větve Schwarzenbergů na zemi Českou.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1.

- (1) Vlastnictví majetku rodu Schwarzenbergů, větve t. zv. primogenitury na Hluboké n. Vlt., pokud se tento nachází v zemi České, přechází v rozsahu stanoveném v odst. 2 ze zákona na zemi Českou.
- (2) Majetkem podle odst. 1 rozumí se nemovitý majetek zemědělský, lesní, rybniční, průmyslový, obchodní a živnostenský, zapsaný knihovně na Josefa Adolfa knížete ze Schwarzenbergů, Jana knížete ze Schwarzenbergů a dr. Adolfa Schwarzenberga, v to počítaje všechny budovy a zámky s jejich zařízením, se všemi právy a závazky, dále živý i mrtvý inventář se zásobami a konečně veškeren provozní kapitál.
- (3) Pro posouzení, které majetkové části přecházejí podle odst. 1 a 2 na zemi Českou, jest rozhodným stav ke dni 9. května 1945. Předmětem převodu nejsou nemovitosti nabyté osobami třetími podle zák. č. 215/19 Sb. z. a n. a zákonů jej doplňujících. Zábor podle tohoto zákona k předmětům v odst. 1 a 2 uvedeným, pokud nebyly dosud převedeny na osoby třetí, se ruší.
- (4) Změny, provedené v majetku nebo jeho částech po 9. květnu 1945 jsou neplatné, byly-li zemským národním výborem v Praze proti nim nejpozději do šesti měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona vzneseny námitky.

§ 2.

- (1) Majetek v § 1 uvedený bude spravován jako celek podle směrnic zemského národního výboru v Praze.
- (2) Části nemovitého majetku v § 1 uvedeného, o nichž zemský národní výbor v Praze uzná, že jich není pro celek zapotřebí, mohou býti zemi Českou zcizeny nebo v dohodě s ministerstvem zemědělství přiděleny uchazečům podle platných přidělových předpisů.
- (3) Země Česká jest povinna pečovati o historické památky, jichž vlastnictví nabyla na základě tohoto zákona.

§ 3.

- (1) Zaměstnancům na majetku v § 1 jmenovaném, zůstávají zachovány jejich služební a pracovní smlouvy se všemi nároky nabytými podle dosavadních, pro ně platných služebních předpisů.
- (2) Veškerá zařízení ve prospěch zaměstnanců, jako nadace, fondy a pod., přebírá země Česká a spravuje a dotuje je dosavadním způsobem z dosavadních zdrojů ve prospěch převzatých zaměstnanců, jakož i osob, požívajících starobní, nemocenské, sirotčí nebo jiné důchody.
- (3) Povinnost poskytovat z prostředků, plynoucích z hospodaření na majetku v § 1 jmenovaném starobní, nemocenské, vdovské, sirotčí a jiné důchody, přechází dnem účinnosti tohoto zákona na zemi Českou.

§ 4.

Vklad vlastnického práva, jakož i veškerých jiných práv, podle ustanovení § 1 ve prospěch země České provedou soudy nebo úřady, u nichž se vedou veřejné zápisy o nemovitém majetku nebo jiných právech na žádost zemského národního výboru v Praze.

§ 5.

(1) O výši a způsobu náhrady bude rozhodnuto vládním nařízením.

(2) K úhradě této náhrady, po případě k úhradě nákladů investičních a provozních, může země Česká vydati prostřednictvím Zemské banky v Praze 3% dluhopisy, umořitelné slosováním nejdéle v 50 letech. K úmoru a zúročení této půjčky může být použito prostředků zemského rozpočtu, pokud nedostačí výnos převedeného majetku.

(3) Náhrada nebude poskytnuta v případech v nařízení uvedených.

§ 6.

Veškerá jednání a úkony k provedení tohoto zákona jsou osvobozeny od daní, dávek a poplatků.

§ 7.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provedou jej všichni členové vlády.

Důvodová zpráva. Část všeobecná.

Převodu podrobený majetek jihočeských Schwarzenbergů představuje svojí rozlohou tak ohromný komplex nemovitostí, že se všeobecně pociťuje potřeba vyřešití vlastnické poměry k této majetkové podstatě způsobem, který by odpovídal novému duchu hospodářské a sociální struktury Československé republiky. Nelze proto připustiti, aby vlastnictví tak nesmírného nemovitého majetku zůstalo i nadále soustředěno v rukách jednotlivce, a to tím spíše, že postup správy tohoto panství v minulosti není právě nejlepší zárukou, že by majetek byl v budoucnosti veden výlučně a jednoznačně v duchu českém, když ani v osobách vlastníků není beze všech pochyb prokázána naprostá a ryzí česká jejich národnost. Dr. Adolf Schwarzenberg byl při sčítání lidu v r. 1930 - patrně svým zaměstnancem - hlášen jako osoba nepřítomná, národnosti německé. Ve sboru vedoucích úředníků jeho panství byli po celou dobu prvé republiky vynikající měrou zastoupeni vždy také úředníci národnosti německé, naposled mimo jiné na př. dva u pěti ústředních ředitelů.

Jest tudíž pravděpodobné, že i při jakékoli nové pozemkové reformě by muselo dojít k zásahu do Schwarzenberského vlastnictví, což by bylo nezbytně spojeno s roztržením a dalším dělením tohoto majetku.

Vážné důvody veřejného zájmu však mluví pro jeho zachování jakožto nedílného celku, vzájemně se doplňujících hospodářských odvětví v průběhu staletí harmonicky narostlých a pro udržení všech českých zaměstnanců jako celku na tomto majetku, aby jich mohlo být použito při zachování všech jejich nabytých práv jako odborného a vyškoleného aparátu k dalšímu zdárnému provozu všech odvětví tohoto majetku.

Tento majetek, vytvořený dlouholetým vývojem, byl svým tvůrcem účelně stmelěn v organický celek, v němž prvovýroba jest doplňována výrobou odvozenou a kde všechna výrobní odvětví se vzájemně doplňují a jsou skloubena v harmonický a tím soběstačný celek, jehož produktivita jest podložena a podmíněna onou důmyslnou, po staletí budovanou skladbou jednotlivých součástí v dnešní majestátní celek.

Vyžaduje-li nyní duch doby, aby správa tohoto majetku byla řízena jediňe a výhradně s hlediska potřeb našeho lidu, bude nutno učiniti opatření, která by především umožnila jednak zachování jeho produktivity a jednak zachování dosavadní sociální úrovně všech českých zaměstnanců tohoto panství.

Splnění obou těchto základních předpokladů, které jsou veřejným zájmem, jest možné jedině tehdy, bude-li majetek, jak osnovou navrhováno, převeden jako **celek** na zemi Českou. Jakékoli dělení a parcelování tohoto přirozeného a vzájemně hospodářskými vztahy skloubeného celku by přivodilo nezbytně jeho hospodářské rozrušení a zapříčinilo neproduktivitu a nerentabilitu rozdělených částí. Jmenovitě by tyto důsledky nastaly, kdyby snad u příležitosti chystané pozemkové reformy mělo dojít k rozparcelování zemědělského majetku tohoto panství a k pohlcení jeho lesního majetku státní lesní správou. V tomto případě by celý rozsáhlý průmyslový sektor Schwarzenberského panství - znárodnění jednotlivě nepodléhající - hospodářsky odumřel a zůstal spolu se všemi zámky a historickými stavbami, o sobě přirozeně neproduktivními, trvalým balastem státu.

Naproti tomu bude-li majetek ten převeden jako celek do správy země české, jest splnění sledovaného cíle v každém směru zaručeno. Produktivita je tímto způsobem zabezpečena a sociální vymoženosti zaměstnanců nebudou při tom dotčeny. Navrhované řešení skýtá ještě další výhodu, že pokládá solidní základ k vybudování majetkového substrátu země České, která bude také nejlepším strážcem tohoto majetku a garantem jeho národního i sociálního poslání.

Zvláštní a neméně důležitý význam tohoto převodu nutno však spatřovati v tom, že by se tak zvětšil zdroj vlastních příjmů země České a základ pro její případné úvěrové operace. Země Česká vlastní už dnes na 3.000 ha zemědělského a lesního majetku, účelně zapojeného do sociálních, kulturních i hospodářských úkolů, které jí jsou dány. Takto je zemi České umožněno udržování ústavů pro choromyslné, polepšoven, donucovacích pracoven, ústavů pro hluchoněmé, pomologického ústavu a celé řady zemědělských škol. Země Česká udržuje dále zemskou porodnici a nemocnici a hradí nedobytné léčebny v nemocnicích Čech. Těchto úkolů v zemi stále přibývá a v budoucnosti ještě značně přibude, proto je nezbytné, aby její pozemkový majetek, z jehož výnosu se tyto výdaje do značné míry hradí, byl podstatně zvětšen. Už v nejbližší době bude země Česká nucena rozšířit stav svých ústavů pro plicně choré, dále ozdravoven a ústavů pro péči o mládež. K tomuto účelu musí nezbytně získat vhodné budovy, parky a dvory. Na přiděl takových objektů s příslušnou hospodářskou základnou lesní nebo zemědělskou nebylo pamatováno při první pozemkové reformě a není naň pamatováno ani v zákoně o konfiskaci a rozdělení majetku Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů. Proto převedení majetku Schwarzenberského do vlastnictví země nutno posuzovat současně jako nejvhodnější východisko ze situace, která zemi staví do naprosté závislosti na prostředcích ze státní pokladny.

Zámky a paláce Schwarzenbergova panství, pokud nejsou výlučně historickými památkami, jsou vhodnými objekty pro výše zmíněné zemské ústavy. Zatím co dosud byly s hlediska hospodářských a sociálních zájmů státu zcela nevyužity a tak majetek lesní a zemědělský jen zatěžovaly, budou v rukách země plně využity ku prospěchu státu a výtěžku půdy, jež s nimi souvisí, bude moci býti ve zvýšené míře použito ke krytí provozu v těchto ústavech.

Má-li býti majetek zachován a provozován jako celek a splněny i ostatní, osnovou sledované cíle, není na druhé straně možné kromě země České nalézt k tomu účelu působilejšího provozovatele. Tímto by se zejména nemohl stát ani stát, ježto jde o činnost mnohostrannou, kterou by bylo dlužno podřídit různým hospodářským střediskům. Také nelze s ohledem na rozsáhlost majetku svěřiti jeho správu jednotkám neb korporacím nižšího druhu.

Část zvláštní.

K § 1.

Předmětem převodu jest veškerý nemovitý majetek hlubocké větve rodiny Schwarzenbergů v Čechách, který tvoří nemovitosti zapsané částečně ještě na Adolfa Josefa Schwarberga, dále na Jana Schwarzenberga a dr. Adolfa Schwarzenberga, a to majetek nalézající se v zemi České a sloužící hospodářství zemědělskému, lesnímu, rybníčnímu, průmyslovému, obchodnímu a živnostenskému (tedy i firmy, pokud vlastníkem nebo spoluvlastníkem jest některý zpredu jmenovaných), se vším příslušenstvím, t. j. s veškerými stavbami, budovami a zámky na něm postavenými a jejich zařízeními, se živým a mrtvým inventářem, se všemi právy a závazky. Jde o nemovitý majetek v celkové výměře cca 55.000 ha.

Majetek tento byl podroben již první pozemkové reformě a podle jejích výsledků byla část jeho, zejména průmyslové závody nesouvisející s hospodařením na zabrané zemědělské a lesní půdě, vyloučena ze záboru podle § 3 záborového zákona, část byla propuštěna ze záboru podle § 11 záborového zákona, další nemovitosti pak byly ponechány majiteli podle § 20 přidělového zákona a část podléhá dosud záboru. Za okupace byl majetek schwarzenberský zabrán německou správou a nyní je spravován národní správou podle dekretu presidenta republiky ze dne 19. května 1945, č. 5 Sb. Jde tudíž o majetek, který by mohl býti vrácen vlastníku

podle ustanovení zákona ze dne 16. května 1946, č. 128 za předpokladu, že jsou tu věcné i osobní podmínky a za dalšího předpokladu, že tím nebudou ohroženy důležité zájmy veřejné (§ 6 cit. zák.). Restituci by bylo lze zabránit sice pouhým správním aktem, ježto však nutno učiniti opatření, aby se předešlo tříštění majetku a porušení nabytých práv zaměstnanců, byla k tomu účelu volena forma zákona.

Pro posouzení, které majetkové části a která příslušenství jsou zde zahrnuta, jest rozhodným stav ke dni 9. května 1945.

Z převodu jsou vyňaty nemovitosti, jichž dříve nabyly osoby třetí podle zákona záborového nebo zákonů jej doplňujících, u nichž však není dosud proveden knihovní pořádek. Tam, kde zábor byl sice již vysloven, avšak nemovitost nebyla dosud převedena na nového nabyvatele, prohlašuje osnova zábor ve prospěch státu za zrušený.

Movitý majetek dosavadních vlastníků, který netvoří příslušenství nemovitostí nahoře uvedených, jako na př. osobní věci majitele, osobní konta, osobní cenné papíry, vklady a pod., zůstává tímto zákonem nedotčen.

Převod se netýká nemovitého majetku, který se nachází na Moravě nebo jinde než v Čechách.

K § 2.

Veškerý jmenovaný majetek tvoří nedílný celek a pro jeho správu vydá zemský národní výbor v Praze podrobné směrnice. Části nemovitého majetku, o nichž zemský národní výbor v Praze uzná, že jich není pro celek zapotřebí, mohou býti buď zemí Českou přímo zcizeny, nebo v dohodě s ministerstvem zemědělství použity k provedení drobného přidělu uchazečům kvalifikovaným podle dekretu presidenta republiky ze dne 21. VI. 1945, č. 12 Sb. a ze dne 20. července 1945, č. 28 Sb.

Odpadá nutnost ponechávati zemi České jako veřejnoprávnímu činiteli v platnosti podmínky, plynoucí z své pozemkové reformy a uložené soukromoprávnímu držiteli k hájení veřejných zájmů. Naproti tomu jest žádoucí, aby pozemky, jichž je nezbytně třeba k podpoře stavebního ruchu a provedení komunikací a jiných veřejných staveb, jakož i části majetku, které jsou postradatelné pro nedílné hospodaření na celku, byly použity ať již cestou přidělu či přímým prodejem k uspokojení uchazečů z řad činitelů veřejnoprávních i kvalifikovaných osob fyzických.

K ochraně historických památek, jimiž majetek Schwarzenbergů oplývá, jest do osnovy vloženo ustanovení odst. 3.

K § 3.

Osoby na převedeném nemovitém majetku zaměstnané, budou převzaty zemí Českou do služeb za stejných služebních a pracovních podmínek, jako dosud měly, právě tak i osoby požívající starobní, nemocenské, sirotčí, vdovské nebo jiné důchody. Veškerá zařízení ve prospěch převzatých zaměstnanců, jako nadace, fondy a pod. přebírá země Česká a spravuje a dotuje je podle dosavadního způsobu z vlastních prostředků. Právě tak je země Česká zavázána k poskytování všech důchodů uvedených shora.

K § 4.

Zápis přechodu vlastnického práva na zemi Českou provedou soudy, u nichž se vedou veřejné knihy o majetku nahoře uvedeném, a to na žádost zemského národního výboru v Praze. Totéž platí o změnách, které bude nutno provést v rejstříku firemním, patentním, v rejstříku ochranných vzorků a jiných veřejných zápisech.

K § 5.

Za nemovitý majetek v § 1 uvedený bude zemí Českou poskytnuta náhrada. K jejímu přesnému vyčíslení, ježto toto si vyžádá určitých příprav a určité doby, je volena forma vládního nařízení. Bylo by však na škodu věci, aby tím bylo zdržováno převedení majetku na zemi Českou, čímž by vznikla i nejistota v řadách zaměstnanců a ve vedení provozu, což by jistě nebylo na prospěch řádnému hospodaření. Tam, kde by snad bylo nutno, aby některý objekt byl převzat ze zvláštních důvodů bez náhrady, jest zapotřebí již v zákoně samotném pamatovat,

ježto vyvlastnění bez náhrady jest přípustné pouze zákonem. Tomuto účelu slouží odst. 3. Určení takových výjimečných objektů jest ponecháno vládnímu nařízení.

V Praze dne 22. února 1947.

Vilém,

Sedlák, Beneš, Cígler, Kubát, Holub, Kaplan, Kovář, Smejkal, dr. Erban, Bezděk, Hatina, dr. Bláha, dr. John, Görner, Frlička, inž. Jankovcová, Hladký, Sajal, E. Erban, Sluka, dr. Jelínek, Pažoutová, Doležel, Skaunic, Pavlán.